

Rola wychowania w rozwoju dziecka

17 lipca 2012

Wychowanie jest procesem dynamicznym, które posiada wiele aspektów. Specyficzny wkład w wychowanie i kształtowanie osobowości zanim dziecko przejdzie pod oddziaływanie instytucji wychowujących polega według J. Szczepańskiego na tym, że „rodzina wprowadza dziecko w dziedzinę mowy ojczystej poprzez nauczanie słów, dzięki którym możliwe jest poznanie zachowań ludzi i identyfikowanie przedmiotów świata zewnętrznego, pobudza intelektualnie i dostarcza elementarnego zasobu wiedzy umożliwiającej spostrzeganie i interpretację zjawisk zachodzących w bezpośrednim otoczeniu, kształtuje pojęcie dobra i zła, wpływa na stan równowagi emocjonalnej”. [1]

Powyższe elementy stanowiące o specyficznym wkładzie rodziny w wychowanie dzieci sprawiają, iż w rodzinie kształtują się podstawy światopoglądowe. Rodzina wdraża bowiem określony system wartości, które z kolei pobudzają motywację działania, ukierunkowują wybór drogi życiowej. Realizując cele wychowawcze rodzina umożliwia przekazywanie dziedzictwa kulturowego młodemu pokoleniu. Dzięki niej dziecko zdobywa wiadomości o życiu, kształtuje nawyki i przyzwyczajenia, uczy się umiejętności współżycia z ludźmi, przygotowuje do przyszłej samodzielnej działalności. Ogólny rozwój jednostki ludzkiej uzależniony jest od stanu funkcjonowania czterech czynników[2]:

- wyposażenia anatomiczno-fizjologicznego, z którym człowiek przychodzi na świat,
- wpływów dalszego i bliższego otoczenia społecznego,
- oddziaływań wychowawczych będących wyrazem potrzeb i poziomu kulturalnego społeczeństwa oraz stworzonych przezeń instytucji wychowania

– aktywności własnej.

W zasadzie jak twierdzi H. Izdebska nie ma takiej sfery życia dziecka, w której nie zachodziłyby związki między jego rozwojem, a warunkami i sytuacjami stwarzanymi przez rodziców. We wszystkich dziedzinach rozwoju dziecka stwierdzić można ogromne wpływy rodziny, jako środowiska wychowawczego.[3]

Decyduje ona nie tylko o stronie materialnej warunków w jakich wzrasta i wychowuje się młode pokolenie, lecz przede wszystkim określa kierunek rozwoju osobowości, wpływa na kształtowanie postaw moralnych i społecznych.

Wprawdzie wychowanie w rodzinie stanowi jeden tylko czynnik rozwojowy, to jednak wpływy jej jako środowiska wychowawczego, można zauważyć w ciągu całego życia dziecka. Wskazują na to zmiany, jakie dokonują się w jego psychice od momentu urodzenia, aż do osiągnięcia pełnej dojrzałości. Każde upośledzenie, czy to natury społecznej, czy fizycznej, spowodowane jest w przeważającym stopniu nieprawidłowym funkcjonowaniem wychowawczym.

Wychowanie odgrywa kluczową rolę w rozwoju dziecka, wpływając na jego kształtowanie się zarówno w sferze emocjonalnej, społecznej, jak i intelektualnej. Proces ten jest wielowymiarowy i złożony, obejmuje nie tylko działania rodziców, ale także nauczycieli, rówieśników, oraz szeroko rozumiane środowisko społeczne. Każdy z tych elementów wnosi do życia dziecka inne wartości i normy, kształtując jego tożsamość, postawy oraz zdolności adaptacyjne. Wychowanie, jako proces celowy, ma na celu nie tylko przekazywanie wiedzy, ale również kształtowanie charakteru, rozwijanie umiejętności interpersonalnych i przygotowywanie młodego człowieka do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka jest rodzina. To w niej dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia społeczne i emocjonalne. Wzorce zachowań, które obserwuje w

domu, stają się dla niego podstawą do budowania własnych postaw i wartości. Rodzice, jako pierwsi wychowawcy, mają ogromny wpływ na kształtowanie się tożsamości dziecka, jego poczucia własnej wartości oraz umiejętności radzenia sobie z trudnościami. Wychowanie w rodzinie obejmuje zarówno świadome działania, jak i nieświadome oddziaływanie rodziców na dziecko poprzez ich codzienne zachowania, reakcje emocjonalne i styl komunikacji. Szczególnie istotne jest, aby rodzice byli świadomi swojej roli i starali się tworzyć dla dziecka środowisko pełne miłości, wsparcia i zrozumienia. Dzieci, które wychowują się w takich warunkach, są bardziej odporne na stres, mają wyższe poczucie własnej wartości oraz lepiej radzą sobie w sytuacjach społecznych.

Kolejnym ważnym aspektem wychowania jest edukacja, która odbywa się głównie w szkole. Rola nauczycieli jest niezwykle istotna, ponieważ to oni, obok rodziców, kształtują postawy i przekonania dziecka. Szkoła nie tylko przekazuje wiedzę, ale także uczy umiejętności społecznych, takich jak współpraca, komunikacja i rozwiązywanie konfliktów. W tym kontekście ważne jest, aby nauczyciele byli nie tylko dobrymi pedagogami, ale także wzorami do naśladowania, którzy poprzez swoje postawy i zachowania pokazują dzieciom, jak być odpowiedzialnym, empatycznym i zaangażowanym członkiem społeczności. Współpraca pomiędzy rodzicami a nauczycielami jest kluczowa dla zapewnienia spójnego i harmonijnego rozwoju dziecka.

Również rówieśnicy odgrywają istotną rolę w procesie wychowania. Relacje z rówieśnikami uczą dziecko, jak funkcjonować w grupie, jak negocjować swoje potrzeby i jak radzić sobie z odrzuceniem czy krytyką. Grupowe doświadczenia społeczne są nieodzownym elementem kształtowania tożsamości i poczucia przynależności do społeczności. Poprzez interakcje z rówieśnikami dziecko uczy się, jak budować i utrzymywać przyjaźnie, jak radzić sobie z konfliktami i jak wyrażać swoje emocje w sposób konstruktywny. Wychowanie w grupie rówieśniczej często przyczynia się do rozwijania u dzieci

umiejętności takich jak empatia, asertywność i zdolność do współpracy.

Kolejnym istotnym czynnikiem wpływającym na wychowanie jest szeroko pojęte środowisko społeczne, w którym dziecko dorasta. Media, kultura popularna, normy społeczne i wartości promowane w społeczeństwie mają ogromny wpływ na to, jakie postawy i przekonania przyjmuje młody człowiek. Współczesne dzieci są bombardowane informacjami z różnych źródeł, co może prowadzić do zamieszania i trudności w odróżnianiu tego, co jest naprawdę ważne i wartościowe. W związku z tym, wychowanie powinno obejmować również krytyczne podejście do mediów i umiejętność selektywnego korzystania z informacji. Rodzice i nauczyciele powinni wspierać dzieci w rozwijaniu umiejętności krytycznego myślenia oraz w rozpoznawaniu manipulacji i fałszywych informacji.

Wychowanie nie jest procesem jednokierunkowym, lecz dynamicznym, w którym dziecko również odgrywa aktywną rolę. Dziecko nie jest biernym odbiorcą wychowawczych działań dorosłych, lecz współtwórcą swojego rozwoju. W miarę jak dorasta, zyskuje coraz większą autonomię i zaczyna samodzielnie podejmować decyzje dotyczące swojego życia. Dlatego ważne jest, aby wychowanie nie ograniczało się do nakazów i zakazów, lecz aby dawało dziecku przestrzeń do eksploracji, doświadczania i popełniania błędów. W ten sposób dziecko uczy się odpowiedzialności za swoje działania i konsekwencji swoich wyborów.

Nie można zapominać, że każde dziecko jest inne i wychowanie powinno być dostosowane do jego indywidualnych potrzeb i możliwości. Współczesne podejścia do wychowania podkreślają znaczenie indywidualizacji i respektowania autonomii dziecka. Wychowanie powinno uwzględniać nie tylko rozwój intelektualny, ale również emocjonalny i społeczny. Wspieranie rozwoju emocjonalnego dziecka, poprzez naukę rozpoznawania i wyrażania emocji, jest kluczowe dla jego zdrowia psychicznego i zdolności do budowania satysfakcjonujących relacji

interpersonalnych.

Rola wychowania w rozwoju dziecka jest nieoceniona. Jest to proces wielowymiarowy, który obejmuje zarówno działania rodziców, nauczycieli, rówieśników, jak i szeroko rozumiane środowisko społeczne. Wychowanie powinno być procesem świadomym i celowym, skierowanym na wszechstronny rozwój dziecka – intelektualny, emocjonalny i społeczny. Tylko poprzez zintegrowane podejście, które uwzględnia różnorodne aspekty rozwoju dziecka, możliwe jest przygotowanie młodego człowieka do samodzielnego, odpowiedzialnego i satysfakcjonującego życia w społeczeństwie.

[1] J. Szczepański Refleksje nad oświatą. Warszawa 1973, PWN, s. 123

[2] H. Izdebska Funkcjonowanie rodziny a zadania opieki nad dzieckiem. Wrocław 1967, Ossolineum, s. 28-29

[3] Tamże, s. 29

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.